

quæ sponsa ante pubertatem emisit, dicam in fine capituli sexti.

17. *Proponitur tertia ampliatio.—Obligatio voti quomodo restringenda.*—Tertio, solet ampliari dicta irritatio, ut semel facta sit perpetua, quia extinguit obligationem, et obligatio semel extincta amplius non reddit, 1. *Qui res, § Aream, ff. de Solut., leg. Cum ex causa, c. de Remis. pign. Et ita sentit Panormit., in c. Scripturæ, de Voto. n. 7; Sylvest., verb. Votum, 4, q. 2, et Religio, 2, q. 15; et Sot., lib. 7 de Just., q. 3, art. 4; Abul., q. 66, in 30 c. Num.; et ibi Cajet., ad hoc inducens textum illum, qui juxta vulgatam lectionem nullam vim habet, ut facile legenti patebit. Dico ergo applicandam hic esse generalem regulam positam in cap. 4, *juxta quam dicendum est, maritum per se tantum posse impeditre executionem voti pro tempore durantis matrimonii, et ita pro eodem tempore tollere obligationem ejus.* Unde si a principio solum est factum pro illo tempore, clarum est manere extinctum post mortem mariti, imo et ante illam, si antea pertransiit tempus, pro quo præcise factum fuerat votum. At vero si factum fuit votum absolute pro toto tempore vitæ, non extinguitur obligatio per irritationem mariti, quia tantum potest illud tollere, quod sibi patit præjudicium. Sicut si factum esset votum determinate pro tempore post solutum matrimonium, non posset irritari, ut supra ostensus est, est enim eadem ratio. Item si votum esset factum ante matrimonium, et esset perpetuum, vel ex se, vel ex intentione voventis, obligaret soluto matrimonio, ut sumitur ex Innocen., in c. Scripturæ, de Voto; et docet Rosel., Votum, 2, n. 7; Navar., d. n. 61. Indicant Palud., 4, d. 38, q. 4, n. 23 et 29; Ant., 2 p., c. 1, § 6. Et constat, quia illud votum non fuit mortuum, sed mortificatum tempore matrimonii. Et ita sumitur ex c. Quidam, et c. Placet, de Convers. conjugat., quatenus ex eis habetur, votum castitatis factum durante matrimonio, obligare postea ad non contrahendum iterum, et quoad hoc non posse irritari ab altero conuge durante priori matrimonio.*

18. Dices: quid si materia voti de se non est perpetua, et non constat satis de intentione voventis? Respondendo servandam esse generalem regulam supra positam, ut benignior fiat interpretatio voti, et restringatur obligatio ad præsentem matrimonii statum, et consequenter, si pro illo fuit irritatum, intelligatur simpliciter extinctum. Præsertim

quia hic interveniunt nonnullæ conjecturæ ad præsumendam hanc intentionem, quando de contraria non constet. Tum quia solent homines instruere rationem vitæ suæ secundum præsentem statum; nam de alio possibili incerto et infelici regulariter non disponunt, nisi de illo expresse et cum aliqua occasione cogitent. Tum etiam quia sicut status futurus viduitatis incertus est simpliciter, ita multo magis quoad circumstantias temporis, ætatis, viarium, etc. Et ideo non fit verisimile, quod ex nunc velit obligari aliquis pro illo statu, nisi expresse id declareret. Oportet ergo ut de intentione voventis satis constet, vel ex verbis ejus, vel ex materia quæ ex se videatur referri ad liberiorem statum, ut maxime est castitas, religio, etc. Et ita limitat superiorum sententiam Navar., n. 66, citans Panormit., Sylvest. et Angelum, locis supra citatis; et Cajetan., dicto artic. 8.

19. *Maritus valide irritare potest etiam approbatum a se votum.*—Ultimo interrogari potest an hæc irritatio fieri possit aut licet, postquam semel votum approbatum est. Ut, verbi gratia, vovit uxor dare calicem ecclesiæ, et petit facultatem a marito, qui illam concedit, de voto conscius; postea vero ante voti executionem revocat facultatem, et votum irritat; dubium est an talis irritatio sit valida et licita. De quo puncto infra de religiosis late dieturi sumus; ideo nunc breviter dicendum est, primo: si maritus revocet licentiam, et irritet votum quod probaverat, valida est irritatio. Ita docent Innoc., Panor. et omnes, in d. c. Scripturæ; idem Panor., in c. Clarissimus, de Convers. conjugat., n. 4; Navar., d. n. 61, cum Richard., in 4, d. 32, art. 2, q. 2; Cajet., d. art. 8, et omnes fere supra relati. Et sumitur ex Num. 30, ibi: *Sin autem contradixerit (utique maritus) postquam rescivit, portabit ipse iniquitatem ejus, scilicet, uxoris.* Quia nimur illa non peccabit transgrediendo votum, sed maritus reddet rationem pro illa; valida ergo est irritatio, et ita exponit ibi Aug., et habetur in c. Manifestum, 33, q. 1. Ratio autem est, quia, licet maritus det licentiam, non abdicat a se proprium dominium vel potestatem; nam si votum est reale, semper manet dominus pecuniae, ad quam expendendam fecerat facultatem, vel saltem semper retinet liberam administrationem, saltem in rigore justitiae, quod satis est ut reformatio facta teneat; et similiter si votum sit personale, mulier manet subjecta viro, non obstante licentia, nec maritus potest a se ab-

dicare potestatem gubernandi et regendi, et prohibitum ex vi illius legis. Unde post talem suspensionem sine dubio poterit maritus licite irritare votum, quia per illam conditionem reservavit sibi hanc potestatem. Imo sentit Cajetanus ibi, totum hoc etiam licuisse in veteri lege, quia lex illa nihil loquitur de hoc casu suspensionis quasi positivæ, sed tantum de casu taciturnitatis.

20. *An peccet maritus in tali revocatione.*—Quando non censeatur approbare per taciturnitatem?—Secundo dicitur, communiter peccare maritum talem revocationem faciendo. Ita docent allegati auctores, et expresse Aug., in d. c. Manifestum. Et sumitur ex dicto capite 30 Num., in verbis allegatis. Nam in eo capite dicitur vir portare iniquitatem uxoris, quia ipse est qui delinquit, non uxor. Et, quod gravius est, non solum id dicitur quando maritus expresse consensit, sed etiam quando tacite, scilicet, quia votum scivit, et non contradixit, sed tacuit, quia nimur tacens tacite consentit. Imo videtur ibi postulari ut statim contradicat; nam si statim tacuerit, et usque in aliam diem distulerit, censemur ita consentire, ut sine peccato retractare non possit. Sed in hoc distinguere oportet quid sit morale ex jure naturæ, et quid fuerit positivum ex illa lege; nam illud nunc obligat, et non secundum, ut recte Cajetanus ibi notavit. Primo ergo quoad modum ratificandi votum per solam taciturnitatem unius diei, illa est lex positiva et cærimonialis, quæ nunc non obligat. Nunc ergo in foro conscientiae, si vir tacens non intendit approbare, nec licentiam dare, votum non erit approbatum, sed liberum erit marito illud revocare, non solum post unum diem, sed etiam post plures, si in omnibus illis non consensit; nam est eadem ratio, et determinatio illius temporis fuit tantum positiva. Quoad præsumptionem vero, si materia voti positive cedat in præjudicium mariti, non censemur approbare per solam taciturnitatem, nisi expresse concedat facultatem; si autem materia pertineat solum ad debitam subordinationem et gubernationem, vel ad bonum animæ uxoris, de quo non constet cedere in præjudicium mariti, tunc taciturnitas sufficit ad præsumptionem, ut possit uxor licite exerci votum, imo ut debeat, si tempus obligationis instet. Secundo, non obstante illa lege, certum est posse maritum suspendere positive votum, prohibendo ne votum mandetur executioni, non absolute, sed usque ad beneplacitum suum, vel donec deliberet, et judicet quid facere expediat. Hoc patet, quia ex natura rei non est contra rationem vel prudentiam; ergo nunc non est

21. *Licet marito determinare tempus.*—Tertio, eadem ratione licet marito approbare votum, vel licentiam dare, non absolute, sed pro tempore determinato, vel usque ad beneplacitum suum. Et tunc, licet servandum sit votum, vel pro eo tempore, vel quamdiu non revocatur, nihilominus licitum erit marito postea revocare, vel transacto tempore præscripto, vel quamdiu libuerit, si latior fuit conditio. Ratio est, quia sicut potest vel approbare vel irritare statim totum votum, ita potest ex parte approbare, et ex parte irritare, vel ad certum tempus concedere, et pro ulteriori deliberationem differre. In omnibus enim his est eadem ratio potestatis et honestatis, nec ex natura rei aliiquid inordinatum ibi inventur; imo nec ex vi dictæ legis videtur fuisse hoc prohibitum, ut ex verbis et ex proxime dictis satis constat.

22. *Quando talis irritatio sit peccatum.*—Solum ergo superest casus, quando approbatum fit simpliciter et sine limitatione, vel quando fit pro determinato tempore vel actu, et pro eodem fit postea irritatio et retractatio. Et hoc censemur esse peccatum, et ita colligi ex illa lege. Dubitari autem potest an hoc fuerit malum quia prohibitum in illa lege, vel e contrario fuerit prohibitum quia malum. Nam si primum dicatur ex vi illius legis, nunc non erit malum; si autem dicatur secundum, erit nunc etiam malum ex jure naturæ. Et hoc posterius videtur communiter affirmari, et sequuntur etiam Cajetanus, Abulens., etc.; non explicant tamen quæ et quanta sit illa malitia. In legibus autem Hispaniæ, Partit. 1, tit. 8, l. 8, dicitur esse peccatum mortale. Quod est difficile creditu, nam primo non est contra justitiam, quia maritus utitur jure suo, ideo enim valida est actio; nec est contra religionem, quia nec ipse maritus violat votum, cum illud non fecerit, neque est causa violationis ejus, cum nec uxor violet, sed solum est causa ut votum non sit vel non obliget, quod per se malum non est, ut per se constat, nec videtur fieri intrinsece malum, ex eo quod licentia præcesserit. Quare placet mihi regula quam tradit Anton., 3 p., tit. 1, c. 12, in

princ., ex Raymund.; et eamdem habet Major, 4, d. 28, q. 4, dub. 1, et alii infra, c. 7, citandi. Si vir postquam dedit licentiam uxori ad votum, verbi gratia, abstinentiae vel elemosynæ implendum, illud revocat ex rationabili causa motus, non peccat, sed bene facit, quia potestate habet, et per priorem concessionem non se obligavit ad non revocandum, interveniente causa justa, vel re melius considerata. Si autem sine causa revocat, peccatum est, non solum propter inconstantiam et levitatem, sed etiam quia est contra urbanitatem, et convenientem gubernationem, et videtur etiam esse aliqua irreverentia Dei. Raro autem videtur hoc peccatum esse mortale, nisi vel scandalum, vel contemptus gravis intercedat, ut videtur probare ratio facta. Neque lex Numeror. in rigore contra hoc obstat; nam cum dicitur: *Ipse portabit iniquitatem ejus*, ibi iniquitas non sumitur formaliter, sed materialiter, quia revera in uxore non est formalis, sed ipsa non observatio voti materialiter ita vocatur; est ergo sensus, maritum esse rationem redditum de illa non observatione voti, ut si sine justa causa facta fuerit, illi imputetur.

CAPUT V.

DE VOTIS FAMILIORUMFAMILIAS PUBERUM, ET POTESTATE PARENTUM AD IRRITANDAILLA.

1. *Explicatur sensus questionis.* — Suppono sermonem esse de filiis existentibus sub cura parentum nondum emancipatis. Nam emancipi sunt sui juris, et liberam habent suarum rerum administrationem, etiamsi vi gesimumquintum annum aetatis non attigunt, ut nunc suppono, et videri potest in Covar., in 4, secund. part., c. 7, § 1, n. 13; Anton. Gom., in leg. 47; Barbos., in leg. 2, § Quod si, in princ., ff. Soluto matrimonio; Sylvest., verb. *Emancipatio*, et verb. *Patria potestas*; Molin., tractatu secundo, de Just. disp. 229. Igitur de votis filiorum emancipatorum ita judicandum est, sicut de ceteris, qui sunt sui juris. Filii autem familias quidam sunt impuberis, de quibus in capite sequenti; alii puberes, de quibus per distinctionem datum respondendum est.

2. *Prima conclusio.* — *Quid requiritur ex jure naturali ad valorem voti.* — Dico primo: pater non potest vota filiorum puberum directe irritare ex parte ipsorum votorum. Ita

sumitur ex auctoribus in assertione secunda et tertia citandis; omnes enim constituant radicem hujus irritationis in jure, quod habet pater, vel in administranda re familiari, vel in gubernatione suae familiæ, sub qua filii maxime continentur. Quod fundamentum totum est ex parte materiæ votorum, non ex parte votentis, ita ut non sit capax propriæ voluntatis quoad absolutam potestatem se obligandi Deo, si materia suppetat, quæ in præjudicium patris non cedat. Ratio vero est eadem quæ in superioribus facta est. Quia hæc potestas non oritur ex puro jure naturali, nec ex jure positivo, nec ex speciali contractu, vel promissione filii; ergo nulla est. Consequentia est clara, quia homo de se est liber maxime in ordine ad Deum, nisi ex aliquo speciali principio subjiciatur, quod non potest nisi ad aliquod ex dictis capitibus pertinere. Probatur ergo prima pars antecedens, quia ex vi juris paterni solum sequitur potestas commensurata œconomicæ gubernationi, et honestæ ac convenienti educationi filiorum, ad quem finem nullo modo pertinet nec refert aliquid obligatio voti secundum se spectata, si materia voti illi non præjudicat. Deinde ex jure naturali solum requiritur ab absolutum valorem voti sufficiens discretio rationis, et materia capax obligationis sine præjudicio alterius; sed in filiofamilias majoris aetatis est perfectus usus rationis, nam etiam jus canonicum præsumit plenam discretionem in illa aetate, ut videbimus; ergo si materia sit honesta, et nihil patri præjudicet, votum illius erit omnino firmum et validum. Denique si parens potest irritare directe vota filii puberis, vel est in ordine ad rem familiarem, et domesticam ac temporalem, vel in ordine ad honestatem et bonos mores filii. Si dicatur primum, totum illud pertinet ad indirectam irritationem; si vero dicatur secundum, profecto ad illum finem non pertinet potestas directe irritandi vota, quia votum de se opus honestum est, et supererogationis; et ideo etiam pastoribus Ecclesiæ, qui maximam habent potestatem gubernandi in ordine ad morum honestatem, illa potestas irritandi data non est. Unde in his, quæ ad Deum pertinent, non potest pater impedire honestam actionem filii, nec opera supererogationis, quæ sibi non præjudicant; ergo nec votum potest directe impedire aut tollere ex vi solius potestatis naturalis. Quod vero a jure positivo nullam habeat, certum est, quia nullum tale afferri potest, imo oppositum ex illo colligitur, ut videbimus. Deni-

que quod nec habeat ex speciali promissione filii, manifestum est, et ex sequentibus assertionibus hoc magis constabit.

3. *Secunda assertio: non potest pater absolute irritare omnia vota filii puberis.* — Dico secundo: non potest pater irritare omnia vota filii puberis absolute et simpliciter. Est certa, et sequitur ex præcedenti; quia non omnia vota talium filiorum versantur in materia, quæ ad parentis potestatem pertineat, vel illi præjudicet; ergo non possunt irritari a patre ex parte materiæ; sed neque directe tolli possunt, ut ostensum est; ergo. Deinde patet inductione: nam hac ratione non potest pater irritare vota castitatis vel religionis talium filiorum, ut est constans sententia apud D. Thomam et interpretes, d. art. 8 et 9, et 2. 2, q. 189, a. 2, et aliorum Theologorum ac Summistarum in locis citatis; et Sum. Confess., lib. 1, tit. 8, q. 3; Sylvest., verb. *Religio*, 2, q. 15, qui hoc probat ex cap. *Si dominus*, 11, q. 3; sed ibi solum dicitur filios non teneri obedire parentibus, in his que sunt contra Deum, quod non probat, quia illud etiam in impuberibus locum habet; et hoc est quod queritur, an talis irritationis sit contra Deum; expressius ergo id probatur ex c. 4 et 2, 20, q. 2. Et fundari etiam potest in c. *Ad nostras*, de Regulari, et ex 1. *Deo nobis*, § *Hoc etiam*, C. de Episcop. et Cleric., et ex Authentica de Sanct. Episcopis, cap. 41. Quibus locis hoc tradunt Doctores. Ratio vero est, quæ ex dictis assertionibus colligitur, quia filius in illa materia non præjudicat patri; quia in ordine ad divinum obsequium, et præsertim quoad statum ad illud pertinentem, filius habet plenum jus et potestatem disponendi de se, et aliunde obligatio voti de se rata est. Sed de his votis plura in propriis locis.

4. *Quæ vota personalia filii non possint irritari a patre.* — Denique ob eamdem rationem irritari non possunt vota personalia filii, quæ sine præjudicio obedientiæ patri debitæ servari possunt, ut sunt votum moderatae orationis aut abstinentiæ, quæ nec vires ad convenientem laborem pro ratione status minuat, nec domesticum ordinem perturbet. Item vota de rebus alias præceptis, ut audiendi Missam die Dominicæ; item vota quæ referuntur ad tempus emancipationis, quando erit filius sui juris; idem tradunt communiter Doctores de votis realibus, si fiant de bonis castrensis vel quasi castrensis, de quibus filius et dominium et administrationem habet, ut nunc supponitur. Denique ratio facilis est

ex dictis principiis. Item a simili de uxore, etc.; item a fortiori ex voto castitatis.

5. *Objectio.* — Sed objici potest, quod Num. 30 sine limitatione dicitur, parentem posse irritare vota filiae existentis in domo sua, in puellaris aetate, ubi puellaris aetas etiam pubertatis intelligenda videtur, ita ut illa particula addita sit ad excludendam filiam emancipatam, ut, verbi gratia, viduam habitantem cum patre, non vero filiam existentem sub patria potestate in quacumque aetate, ut Abulens., q. 15, Cajet., Carthus. et Oleaster expoununt. Propter quod Tabien, *Votum*, n. 5, generaliter ait, vota simplicia filiorum non emancipatorum non esse rata, quamdiu sunt sub cura parentum, etiamsi facta sint post pubertatem, solumque excipit votum religionis, quasi ex speciali privilegio. Sed est improbabilis sententia, maxime cum neque castitatem excipiat, nec votum ordinis, et similia. Verumtamen de aliis etiam non habet fundamentum in ratione aut jure. Nam quod jura statuunt de voto religionis, non est speciale privilegium, et quasi exceptio a regula contraria, sed est potius quasi extensio vel exaggeratio regulæ, quod talia vota non sint irritabilia, quandoquidem etiam difficillimum votum, et quod majorem deliberationem requirit, irritabile non est, ut recte notavit Soto, d. q. 3, art. 2, cuius sententia, ne nimium videatur parentum potestatem restringere, juxta tertiam assertionem moderanda est, ut videbimus.

6. Aliter Angles, q. de Voto, art. 7, difficult. 12, dub. 6, distinguit inter filios et filias, et in feminis fatetur posse parentem vota illarum irritare, etiamsi facta sint post pubertatem, et nullum excipit, etiam castitatis vel religionis. Imo ex conclusione 2 colligitur, idem de his votis sentire; nam ibi oppositum docens de filiis masculis, in voto religionis, et aliis personalibus, id declarat. Moveturque tantum ex lege Numer., quæ ex vi verborum de filiabus disponit, et ita illam ibi exponit Oleast. Sed non potest Angles sententia probari. Nam imprimis illud de voto religionis est contra expressa jura, et contra torrentem Doctorum, ut visum est. Deinde nulla est ratio diversitatis in filia; nam potius præsumitur citius habere perfectum judicium, et pervenire ad annos pubertatis, ut supra lib. 3 videntur, et ex parte materiæ est eadem ratio, ut constat.

7. *Explicatur lex Numerorum.* — Item lex Numerorum tam de filiis quam de filiabus in-